

INFORMATOR
ZA
STRUČNJAKE
broj 20

Beograd, mart 2008. godine

Uvodna reč

Dvadeseti broj *Informatora za stručnjake* predstavlja dva značajna međunarodna dokumenta. To su Evropski standardi "Kvalitet za decu", iza kojih stoji Evropska unija i nedavno usvojena rezolucija Generalne skupštine UN o pravima deteta. "Deca koja žive u svojim siromašnim porodicama i deca koja ne mogu živeti sa svojim roditeljima, smatraju se najviše izloženim siromaštvu, isključenosti, i diskriminaciji, što ih izlaže dodatnim rizicima zlostavljanja, zanemiravanja i eksploataciji". Izrazi koji se u tim dokumentima koriste ("deca koja ne mogu živeti sa svojim roditeljima", "deca koja odrastaju bez roditelja ili drugih osoba koje se o njima brinu") pokazatelji su osavremenjivanja pristupa i važnosti koja se ovako osetljivoj grupi dece posvećuje.

Pored brojnih vesti vašoj pažnji preporučujemo i prikaz mreže – Forum za kvalitetno hraniteljstvo (udomiteljstvo) u Hrvatskoj. U rubrici Tema broja donosimo prikaz porodične grupne konferencije, metode koja po okončanju pilot faze može biti primenjena i u Srbiji.

"Klub hranitelja – od samopomoći do društvenog angažmana" je nova stručna publikacija čiji je izdavač FAMILIA. Publikacija je peta u nizu, pored: "Bukvara za hraniteljstvo", "Svako ima nekog koga nema priručnik – za psihosocijalnu podršku adoelscentima na porodičnom smeštaju", "Hraniteljstvo kao izazov – hraniteljstvo dece sa posebnim potrebama" i "Pomoć telefonom".

Informator za stručnjake pripremamo već šestu godinu. Za ovu godinu budžet koji je odobrio donator, zbog najavljenog postupnog smanjenja sredstava, omogućava štampanje jednog broja *Informatora* u 2008. godini. Vaše stavove o *Informatoru za stručnjake* kroz rezultate evaluacije prenosimo u rubrici Poziv na saradnju, sa željom da zajednički pronađemo način koji omogućava unapređenje obaveštenosti stručnjaka koji se bave decom bez roditeljskog staranja u Srbiji.

VESTI

Kroz ovu rubriku obavještavamo vas o događajima koji su od opšteg interesa za profesionalce prevashodno na području Srbije, i to u državnom sektoru (centri za socijalni rad i domovi za decu bez roditeljskog staranja) i nevladinim organizacijama. Po pravilu, radi se o skupovima u našoj zemlji, regionu (jugoistočna Evropa, Balkan), Evropi ili svetu, odnosno o inicijativama bile one zakonodavne, od strateškog značaja za oblast, istraživačke ili druge slične. Nastojaćemo da vas upoznamo sa iskustvima drugih sredina, kroz prikaze i prevode. Očekujemo da nas obavještavate o novostima u svojoj sredini i da ukažete na događaje koje treba zabeležiti.

- **Generalna skupština UN** usvojila je 18. decembra 2007. **Rezoluciju o pravima deteta**. Član 16. Rezolucije upućuje države članice da usvoje i sprovedu zakone, koji unapređuju primenu politika i programa, koji štite decu koja odrastaju bez roditelja ili drugih osoba koje se o njima brinu. Ukoliko je zbrinjavanje van prirodne porodice neizbežno, preporučuje se zbrinjavanje u okviru druge porodice ili zajednice. Rezolucija se nalazi na adresi: www.crin.org/docs/FileManager/un. Sa tog stanovišta, ohrabruje se nastavak procesa razrađivanja *smernica UN za odgovarajuću primenu i utvrđivanje uslova za alternativnu brigu o deci*. Očekuje se da Generalna skupština usvoji finalnu verziju smernica tokom ove godine.
- U **Ženevi** je pred **UN Komitetom za prava deteta** 4. februara 2008. održana **prethodna sednica**, koja prema uobičajenoj proceduri prethodi razmatranju državnog izveštaja o položaju dece u Srbiji. Prema proceduri, državna delegacija (Služba za ljudska i manjinska prava) obrazlaže i brani državni izveštaj na sednici Komiteta UN za prava deteta 27 - 28. maja 2008. godine. Na prethodnoj sednici prisustvovali su predstavnici nevladinih organizacija, dece i mladih, UNICEF-a i dr. Naime, uobičajeni je deo postupka ocene izveštaja jedne zemlje, da pored države, svoj izveštaj o stanju prava deteta Komitetu UN podnesu i nevladine organizacije, nezavisne institucije, međunarodne organizacije, kao i deca. Posle ove sednice, Komitet UN za prava deteta uputio je državi dodatnu listu pitanja i preporuka, odnosno zahtev da prethodno dostavljeni izveštaj dopuni podacima za period 2005-2007.godine. (Podsećamo da se dostavljeni Izveštaj Vlade Srbije, koji predstavlja inicijalni izveštaj države odnosi na period 1992 – 2005).

Alternativni izveštaj koalicije nevladinih organizacija i Alternativni izveštaj dece i mladih, prezentirani početkom februara pred Komitetom UN za prava deteta, predstavljeni su stručnoj javnosti i novinarima na konferenciji za štampu 28. februara 2008. godine u Beogradu, u organizaciji Centra za prava deteta. Alternativni izveštaj NVO pripremila je koalicija u čijem je sastavu 17 lokalnih nevladinih organizacija iz Srbije (bez Kosova i Metohije), i to iz: Subotice, Zrenjanina, Novog Sada, Vrbasa, Novog Bečeja, Beograda, Užica, Kragujevca, Niša, Novog Pazara, Pirota, Aleksinca, Kraljeva, Zaječara, Požege i Vranjske Banje. Izveštaj dece o sprovođenju Konvencije o pravima deteta pripremila je i predstavila Dečja koalicija, na osnovu istraživanja koje je obuhvatilo 1.132 ispitanika uzrasta 12 – 17 godina.

- Jedna od aktivnosti u **Ministarstvu rada i socijalne politike** je nastavak realizacije Projekta **"Uspostavljanje i primena sistema akreditacije programa obuke za pružaoce socijalnih usluga u Republici Srbiji"**. Do 15. marta 2008. otvoren je poziv za prijavljivanje stručnjaka za "trening trenera", koji je predviđen za 24 programa, od ukupno 57 programa obuke koji su akreditovani. Prema planu, organizovanje obuke odvijaće se u aprilu i maju 2008. Na konkurs je prispelo 80 programa obuke. Na temu hraniteljstva akreditovano je 7 programa, od kojih je za obuku trenera predviđeno 3 programa. www.minrzs.sr.gov.yu

Prema podacima koje je saopštilo Ministarstvo rada i socijalne politike, u januaru 2008. godine u Srbiji je evidentirano 2.731 hraniteljska porodica sa 3.844 dece. U 2006. godini 3.192 dece na području Srbije zbrinuto je u hraniteljskim porodicama, prema podacima Ministarstva. Naredni podaci zasnovani su na evidenciji 17 regionalnih centara.

Broj hraniteljskih porodica po regionima

1.Region Subotica	251
2.Region Sombor	88
3.Region Novi Sad	198
4.Region Stara Pazova	139
5.Region Zrenjanin	194
6.Region Pančevo	185
7.Region Šabac	127
8.Region Beograd	275
9.Region Požarevac	119
10.Region Kragujevac	113
11.Region Miloševac	110
12.Region Užice	41
13.Region Kraljevo	103
14.Region Kruševac	148
15.Region Paraćin	96
16.Region Zaječar	183
17.Region Niš	199
18.Region Leskovac	154

- *Evropski standardi kvaliteta brige o deci koja su zbrinuta van svoje porodice "Kvalitet za decu"* grupisani su u tri oblasti, na sledeći način:

I Postupak ulaska u zaštitu i donošenja odluke

Standard 1: Dete i njegova porodica porekla primaju podršku za vreme postupka odlučivanja.

Standard 2: Dete se osnažuje kako bi participiralo u postupku donošenja odluke.

Standard 3: Profesionalni postupak odlučivanja obezbeđuje najbolju moguću brigu za dete.

Standard 4: Braća i sestre zbrinjavaju se zajedno.

Standard 5: Prelazak u novi dom je dobro pripremljen i primenjen sa osetljivošću.

Standard 6: Postupak zbrinjavanja van vlastitog doma sprovodi se na osnovu individualnog plana zaštite.

II Postupak zaštite

Standard 7: Zbrinjavanje (smeštaj) deteta odgovara njegovim potrebama, životnoj situaciji i prirodnom (izvornom) socijalnom okruženju.

Standard 8: Dete održava kontakt sa svojom porodicom porekla.

Standard 9: Osobe koje se neposredno brinu o detetu su kvalifikovane i imaju odgovarajuće uslove za rad.

Standard 10: Odnos koji sa detetom ima osoba koja se o detetu neposredno brine zasnovan je na razumevanju i poštovanju.

Standard 11: Dete se osnažuje da aktivno učestvuje (participira) u donošenju odluka koje direktno pogađaju (utiču na) njegov život.

Standard 12: Detetovo zbrinjavanje odvija se u odgovarajućim životnim uslovima.

Standard 13: Deca sa posebnim potrebama uživaju odgovarajuću brigu.

Standard 14: Dete i mlada punoletna osoba su kontinuirano pripremane za nezavisan život.

III Postupak napuštanja zaštite

- Standard 15: Postupak napuštanja zaštite je detaljno (temeljno) planiran i sproveden.
- Standard 16: Komunikacija u postupku napuštanja zaštite vodi se na koristan i odgovarajući način.
- Standard 17: Dete i mlada punoletna osoba se osnažuju da učestvuju (participiraju) u postupku napuštanja zaštite.
- Standard 18: Praćenje, kontinuirana podrška i mogućnosti održavanja kontakta su obezbeđene.

Standardi su trenutno dostupni na pet jezika: engleskom, nemačkom, španskom, ruskom i litvanskom. U pripremi su prevodi i na druge jezike. www.quality4children.info.

- U **Republičkom zavodu za socijalnu zaštitu** (od 26. decembra 2007. godine u namenski opremljenom prostoru na Terazijama) priprema se **Katalogizacija (izrada baze podataka) treninga/obuka u sektoru socijalne zaštite**. Katalogizacija programa obuke je peta komponenta projekta *Podrška primeni strategije razvoja socijalne zaštite* koju sprovodi britanska konsultantska kuća *Oxford Policy Management* (OPM), a finansira DfID (Odeljenje Ministarstva spoljnih poslova Velike Britanije za razvoj). Izrada baze podataka realizuje se u saradnji sa Odeljenjem za profesionalnu obuku Republičkog zavoda za socijalnu zaštitu i projektnim Timom za akreditaciju projekata Ministarstva rada i socijalne politike (MRSP).

Katalogizacija treba da obuhvati treninge koji su održani za zaposlene MRSP, za zaposlene u centarima za socijalni rad, za stručne radnike u oblasti socijalnog rada u institucijama i opštinama i za radnike u lokalnoj samoupravi koji su angažovani u planiranju i pružanju socijalnih usluga. *Svrha* finalne baze podataka jeste da omogući lako dostupne i raznovrsne informacije bilo kojoj organizaciji ili projektu koji je uključen, ili će se uključiti u obuku i razvoj aktera u sektoru socijalne zaštite, kako na strani ponude, tako i na strani potražnje. Planirano je da baza bude postavljena na web sajt RZSZ u toku 2008. godine. Održavanje baze biće u nadležnosti RZSZ.

U cilju prikupljanja podataka o potrebama različitih aktera iz socijalne zaštite 18. i 21. januara 2008. organizovana su dva sastanka u Republičkom zavodu (RZSZ). Sastancima su prisustvovali predstavnici MRSP, Stalne konferencije gradova i opština, Zavoda za unapređenje obrazovanja i vaspitanja, Nacionalne službe za zapošljavanje, UNDP, RZSZ, OPM i predstavnici civilnog sektora (FAMILIA - Asocijacija za alternativno porodično staranje o deci i Snaga prijateljstva - Amity).

Sadržaj baze podataka organizovan je u sledećim oblastima: 1. podaci o programu; 2. autor/i programa; 3. realizator/i obuke; 4. materijali; 5. učesnici/e programa, i 6. evaluacija programa.

- Počinje **stipendiranje dece u hraniteljskim porodicama u Subotici**. U martu 2006. Delta Holding pokrenuo je projekat *Fond za budućnost*. U okviru ovog projekta Delta Holding stara se o deci bez roditeljskog staranja, koja odrastaju u domovima za decu bez roditeljskog staranja i u hraniteljskim porodicama, uzrasta 14 - 18 godina. Projekat podrazumeva kontinuiranu brigu, edukaciju tokom školovanja i pružanje pomoći u ličnom i profesionalnom razvoju. Cilj je motivisanje dece smeštene u domove i u hraniteljske porodice, da profesionalno napreduju i dostižu svoje vršnjake koji odrastaju u prirodnim porodicama - kako bi imali dobre šanse da se zaposle, zadrže posao i obezbede sigurniju budućnost. Projekat traje dve godine i predviđa dva tromesečna semestra i letnji kamp godišnje. Osim intenzivne teorijske nastave (specijalizovanih kurseva i radionica profesionalnog usavršavanja) stipendisti se upoznaju sa procesom rada i proizvodnje u članicama Delta Holdinga, gde im se nakon završetka Projekta nudi zaposlenje. Projektom

su do sada obuhvaćena deca iz četiri beogradska doma, doma u Sremskoj Kamenici „Dečije selo“ i doma u Nišu „Duško Radović“ – ukupno 55 mladih. Od marta 2008.g. projektom je obuhvaćeno i 11 dece/mladih iz hraniteljskih porodica u Subotici.

- **Evropski regionalni IFCO seminar za obuku o hraniteljstvu** (Malta, 18 - 21. novembar 2007) okupio je, prema podacima organizatora, preko 450 učesnika iz 41 zemlje i ocenjen je kao visoko kvalitetan skup. Na sajtu www.ifco.info nalazi se *Knjiga rezimea* na engleskom jeziku, sa svih 17 saopštenja sa plenarnog dela i 39 sa radionica. Tekst saopštenja iz Srbije, pod nazivom "Prednosti sistema snimanja i praćenja potreba na porodičnom smeštaju (Baza podataka: doprinos unapređenju kvaliteta zaštite)", čiji su autori Dragana i Mirjana Karleuša, objavljen je u celosti na srpskom jeziku u "Aktuelnostima" (Bilten Udruženja stručnih radnika socijalne zaštite Srbije), Beograd, br. 5-6, novembar 2007.
- **PRAJD međunarodni okrugli sto**, u organizaciji Američke lige za dobrobit dece (*Child Welfare League of America - CWLA*) održan je u Vašingtonu 27 - 29. februara 2008. Okrugli sto je zamišljen kao prilika da stručnjaci iz svih delova sveta (prevažodno iz SAD, Kanade i Evrope) razmene iskustva, ideje i planove, a ciljevi: da podstakne formalne i neformalne razgovore, da podrži prenos znanja među učesnicima i prikupi znanja na osnovu prezentovanih inovacija o primeni PRAJD-a. Na ovom skupu iskustva iz Srbije predstavila je Željka Burgund, FICE Srbija.
- **FICE Srbija (Udruženje za podršku deci u vanporodičnom vaspitanju)** U okviru projekta "Podrška reformi hraniteljstva u Srbiji" za prvu grupu trenera i potencijalnih hranitelja okončana je obuka polovinom decembra 2007. Obukom je obuhvaćeno 26 trenera i 215 potencijalnih hranitelja. Druga faza, tokom 2008. podrazumeva obuku za master trenere, obuku za trenere hranitelja, obuku za hranitelje, dodatnu obuku hranitelja (tokom pružanja usluga), sve po **PRAJD** programu. **Osnivanje Asocijacije hranitelja Srbije** je značajna aktivnost u okviru pomenutog projekta u 2008. godini. Formiranje i razvoj Asocijacije podržaće FAMILIA i FICE Srbija. Ciljevi su: podizanje kvaliteta hraniteljstva u celini, podizanje kompetencija hranitelja, formiranje mreže podrške i pozitivna promocija hraniteljstva.
- **Porodična konferencija (Family Conference Group, FCG)** - FICE Srbija je 17. oktobra 2007. u Beogradu održao Uvodni seminar i prezentaciju modela porodične (grupne) konferencije. Seminaru je prisustvovalo 65 profesionalaca iz oblasti socijalne zaštite, a 14. decembra 2007, u Beogradu održan je sastanak za planiranje Pilot projekta "Porodična grupna konferencija u Srbiji", sa 34 stručnjaka iz javnog i nevladinog sektora. Oba sastanka vodio je istaknuti holandski stručnjak Rob van Pahe (*van Pagee*). Na ovim skupovima stručnoj javnosti je detaljnije predstavljen model porodične konferencije i njegova primena, kao sastavni deo projekta "Podrška reformi hraniteljstva u Srbiji", čiji je nosilac FICE Holandija, a lokalni partner FICE Srbija. Takođe, formiran je Inicijalni komitet za podršku projektu u pilot fazi u trajanju od 12 meseci i definisani su bliži kriterijimi za izbor "nezavisnih koordinatora". U pilot fazi, tokom 2008. godine, Projekat podrazumeva primenu modela u odnosu na decu u sistemu zaštite. Naredni sastanak, održan 23. januara 2008. posvećen je razradi plana pripreme – (1) izabrane su lokacije u pet regiona (Subotica i Novi Sad u Vojvodini, opštine Novi Beograd i Lazarevac za područje Beograda, Vranje - južna Srbija, Aleksinac – istočna Srbija i Užice – zapadna Srbija); (2) razmatrani su bliži kriterijumi za izbor i regrutovanje nezavisnih koordinatora; (3) utvrđena je lista zadataka FICE Srbija, CSR i Inicijalnog komiteta. Trodnevna obuka kandidata za nezavisne koordinate – njih 35 i jednodnevna obuka oko 25 stručnjaka planirane su za kraj marta 2008. godine. Posle obuke planira se održavanje 50 – 100 porodičnih konferencija, što bi omogućilo evaluaciju primene ovog modela u Srbiji. Izborom lokacija za Pilot projekat

uvažene su lokalne specifičnosti, lokalni resursi, kulturne različitosti, javni i nevladin sektor. Realizatori veruju da je model porodične konferencije primenjiv širom Srbije, uvažavajući lokalne specifičnosti i uključujući lokalne resurse.

- U organizaciji *Centra za prava djeteta Crne Gore* u Budvi je od 29. februara - 02. marta 2008.godine održan *seminar* na temu "*Porodični smještaj djece – hraniteljstvo*". Seminar je okupio stručnjake socijalne zaštite (25) iz različitih institucija sa ciljem podsticanja daljeg razvoja hraniteljstva. O pravima dece na porodičnom smeštaju, o trendovima i strategiji razvoja socijalne zaštite, i o odredbama Porodičnog zakona i njegove usklađenosti sa Konvencijom UN o pravima deteta govorili su: Cica Perović - direktorka Centra, Snežana Mijušković - pomoćnik ministra zdravlja, rada i socijalnog staranja i Prof dr. Radoje Korać- pravnik.

Sa aktuelnim stanjem hraniteljstva u Srbiji učesnike je upoznala Prof. dr Marija Mitić, pozvana kao predstavnik FAMILIJE.

Deo seminara je jednodnevna radionica koju su vodile Prof dr Marija Mitić i Dijana Popović-Gavranović, socijalni radnik iz CSR Podgorica. Rezultati radionice predstavljaju pregled sadašnjeg stanja hraniteljstva u Crnoj Gori, definisanje osnovnih prepreka za njegov dalji razvoj, kao i viđenje puteva rešavanja. Fokusrana i specifična promocija hraniteljstva, raznovrsni vidovi podrške stručnjacima (edukacija, standardi, nagrađivanje), razvijanje posebnih vidova hraniteljstva, podrška mladima po izlasku iz zaštite, kao i pitanja saradnje sa lokalnom upravom, viđeni su kao teme koje zavređuju pažnju u definisanju i realizaciji budućih nastojanja u razvoju hraniteljstva.

- **MREŽA: Forum za kvalitetno udomiteljstvo** je prva neformalna mreža hranitelja u Hrvatskoj, osnovana u julu 2006. Forum je iznikao iz istoimenog projekta, na inicijativu hranitelja i njihovih udruženja iz raznih delova zemlje. Mreža je formirana potpisivanjem Sporazuma o međusobnoj saradnji udruženja o hraniteljstvu dece ("Put ka sreći", Koprivnica, "Oaza", Rovinj i "Nadomak sunca", Oprtalj). Mreža je osnovana s ciljem zajedničkog delovanja i nastupanja u interesu dece na porodičnom smeštaju (udomljena djeca) i hranitelja (udomitelji) u Hrvatskoj, i otvorena je za saradnju s drugim mrežama, udruženjima, inicijativama i pojedincima koji u svom pristupu na prvo mesto stavljaju interese i dobrobit dece. Svrha Foruma je podsticanje i podrška razvoju i praksi kvalitetnog hraniteljstva, kao najpoželjnije alternative biološkoj porodici i smeštaju dece u institucije, kroz podršku udruženjima hranitelja, hraniteljima, deci i mladima (podjednako deci na porodičnom smeštaju i deci hranitelja). Kroz aktivnosti Foruma za kvalitetno hraniteljstvo:
  1. okupljaju se i osnažuju hranitelji dece radi zagovaranja prava dece na kvalitetno hraniteljstvo, što bi na adekvatan način podržala država;
  2. učestvuje se u pripremi i donošenju zakonskih i drugih propisa u oblasti;
  3. radi se na tome da hranitelji preuzmu aktivnu ulogu u (samo)-organizovanju, njihovom obučavanju i osnaživanju, kako bi uspešno preuzeli ulogu partnera državnim institucijama u procesu deinstitutionalizacije, s krajnim ciljem obezbeđivanja kvalitetnog zbrinjavanja dece kroz porodični smeštaj;
  4. nastoji se na boljem/većem prepoznavanju uloge dece i mladih u hraniteljskim porodicama kao aktivnih učesnika u procesu hraniteljstva, uključujući i pružanje mogućnosti da nastupaju u svoje ime; i
  5. nastoji se da se, kroz promociju u javnosti, pridobiju nove porodice hranitelja.

U jesen 2005. uspostavljena je skromna kancelarija, posredstvom koje se sprovode projektne aktivnosti i obavljaju organizacioni, logistički i stručni poslovi za potrebe *Foruma*. U okviru *Foruma za kvalitetno udomiteljstvo djece* sprovode se sledeće aktivnosti:

- Kontakt telefon i web-stranica – za postojeće i potencijalne hranitelje dežurstva uz kontakt telefon, dva puta nedeljno od 10 – 14 sati; a web stranica www.udomiteljizadjecu.hr služi za uspostavljanje kontakata, pružanje informacija o hraniteljstvu, organizovanje i rad udruženja;

- Informativni list za hranitelje – priprema i distribucija lista s relevantnim informacijama i edukativnim sadržajima (prvi broj u januaru 2007, planiraju se tri broja godišnje);
- Internet forum za hranitelje – pruža mogućnost direktne komunikacije i razmene iskustava;
- Radni sastanci Foruma - članice Foruma i šira radna grupa predstavnika udruženja hranitelja sastaju se periodično radi konsultacija i planiranja akcija za rešavanje najvažnijih pitanja koja definišu hranitelji;
- Tematski sastanci, radionice i konferencije – s područja hraniteljstva i rada udruženja;
- Susret hranitelja, dece i mladih na porodičnom smeštaju – povodom međunarodnog Dana porodice, 15. maja;
- Uspostavljanje mreže kontakata - između hranitelja i drugih relevantnih aktera za unapređenje hraniteljstva, u zemlji i inostranstvu;
- Izrada projektnih predloga radi finansiranja aktivnosti Foruma.

Sve aktivnosti u okviru *Foruma* planirane su i realizuju se prema preporukama i u saradnji sa zainteresovanim hraniteljima dece i predstavnicima njihovih udruženja. Kad god je moguće, aktivnosti se planiraju i sprovode uz konsultacije i u saradnji sa stručnim radnicima iz javnog sektora, bilo da se bave organizacijom i pružanjem zaštite, razvojem politike, obrazovanjem i/ili istraživanjima (CSR, Županijskim timovima za podršku hraniteljima i deci; Ministarstvom za zdravstvo i socijalnu skrb; UNICEF; Studijskim centrom za socijalni rad; lokalnom upravom; domaćim i međunarodnim udruženjima). Bitan doprinos *Foruma* razvoju i unapređenju hraniteljstva je uspostavljanje i razvoj saradnje s Međunarodnim udruženjem hranitelja (IFCO). Predstavnici IFCO-a posetili su Hrvatsku u septembru 2006, održali prezentaciju za srodničke porodice i učestvovali na Prvoj Konferenciji hranitelja dece Hrvatske, u Zagrebu.

U 2008, počinje sprovođenje zajedničkog trogodišnjeg projekta *Foruma* i stručnih saradnika IFCO i ICDI (International Child Development) iz Holandije, radi unapređenja udruživanja i podrške hraniteljima i njihovim udruženjima, u skladu s međunarodnim iskustvima i praksom. Kroz uvođenje i primenu međunarodnih standarda hraniteljstva i uključivanja dece i mladih u donošenje bitnih odluka, a prema njihovim mogućnostima – doprinosi se poštovanju prava dece bez adekvatnog roditeljskog staranja. Time se postižu preduslovi za sledeću fazu, u kojoj će deca a posebno mladi na porodičnom smeštaju nastupiti kao aktivni učesnici u hraniteljstvu. Najvažnija događanja uz redovne aktivnosti u 2008 su:

- Studijsko putovanje u posetu Centru za hraniteljstvo u Roterdamu, za predstavnike udruženja hranitelja dece i mladih, CSR, dečjih domova i Ministarstva – 20-26. april;
- Susret hraniteljskih porodica i dece u Istri, posvećen temi Evropskih standarda kvaliteta – 10. maj;
- Predstavljanje Evropskih standarda kvaliteta brige o deci, (Quality for Children) Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi i drugim učesnicima u oblasti – 12. maj;
- Druga Konferencija za hranitelje dece na temu Evropskih standarda kvaliteta, Zagreb, 25. septembar;
- Edukativne radionice za predstavnike udruženja s područja promocije, sponzorstva, prikupljanja sredstava, lobiranja - tokom godine.

TEMA BROJA

Predstavljamo fenomen porodične grupne konferencije koji je "osvojio" stručnjake koji se bave zaštitom dece širom sveta. Prema dostupnim podacima, porodična grupna konferencija je, pored Novog Zelanda, zemlje u kojoj je nastala, u primeni i u Kanadi, Velikoj Britaniji, Holandiji, Švedskoj, Norveškoj, Danskoj, Islandu, Finskoj, Rusiji, Mađarskoj, Irskoj, Nemačkoj, Ukrajini, Poljskoj i SAD. Koncept porodične grupne konferencije ima uporište u tradicionalnom načinu rešavanja problema u porodici, što ga čini prepoznatljivim i u našoj sredini.

PORODIČNA GRUPNA KONFERENCIJA U SVETU I SRBIJI

Naziv, pojam i poreklo. Na Novom Zelandu, 1989. godine starosedeooci Maori, predstavnici države i lokalnih zajednica sastali su se kako bi razvili napredan sistem zaštite dece i sistem krivično-pravne zaštite maloletnika, koji je nazvan porodična grupna konferencija ("*family group conference*"). Ušavši iste godine u zakonodavstvo (posebno u pogledu porodičnog pravne zaštite dece i krivičnog pravnog tretmana dece i omladine), koncept porodične grupne konferencije postao je svetionik nade u mnogim zemljama. Sudski i upravni organi, praktičari i lokalne organizacije u mnogim zemljama ovaj pristup ističu i preporučuju kao "način da se zaštita deteta i ostvari".

Prednosti ovog koncepta, u primeni širom sveta preko 20 godina su:

- ekonomska ušteda (sa stanovišta broja radnih sati stručnog radnika za rad na slučaju, broj angažovanih stručnih radnika, prevencija institucionalizacije i podrška deinstitucionalizaciji);
- prevencija problema i sprečavanje ulaska u sistem socijalne zaštite;
- jačanje porodice kao osnove zdravog društva - smanjenje potrebe za državnom intervencijom u život porodice;
- model je zasnovan na korišćenju socijalne mreže;
- jačanje kapaciteta porodice da se nosi sa problemima i jačanje odgovornosti i smanjenje zavisnosti građana od sistema;
- pružanje nove mogućnosti (porodična grupna konferencija kao nova usluga).

Porodična grupna konferencija je formalni sastanak, koji u slučajevima porodične i socijalne zaštite dece, okuplja porodicu koja sa socijalnim radnikom¹ treba da razmotri šta treba preduzeti da zaštita deteta ili mlade osobe bude bezbedna i odgovarajuća po vrsti i kvalitetu. U slučaju krivičnog pravnog tretmana maloletne osobe, u prisustvu maloletnika, njegove porodične grupe i žrtve, treba da doprinese da mladi počinitelj krivičnog dela prihvati odgovornost i bude ohrabren da preuzme odgovornost za svoje ponašanje.

Naime, polazište zakona je da porodice imaju glavnu odgovornost za neposrednu brigu o svom detetu ili mladoj osobi i odgovornost za zaštitu od povrede i štete. Postoje momenti kada je porodici u toj ulozi potrebna pomoć. Porodična grupna konferencija omogućava da porodica i druge bliske osobe iz detetovog okruženja dobiju podršku, kako bi osmislili svoj vlastiti odgovor za probleme sopstvene porodice. Socijalni radnik i porodica su na zajedničkom zadatku radi postizanja sporazuma kako podizati dete na bezbedan način u porodičnom okruženju.

Porodična grupna konferencije je sredstvo (metod) za uravnoteživanje detetove potrebe i prava na bezbednost, što uključuje potrebu i pravo deteta da bude u porodici. Koncept porodične grupne konferencije može se shvatiti i kao partnerski odnos porodice i stručnjaka u pronalaženju načina zbrinjavanja deteta koje doprinosi njegovoj dobrobiti i koji je istovremeno bezbedan.

Izraz porodična grupna konferencija samo delimično odgovara krugu osoba koje su njeni poželjni učesnici. Naime, pored članova porodice deteta, svoje mesto imaju i druge za dete značajne i bliske osobe koje nisu krvni srodnici (npr. kumovi, bliski porodični prijatelji, susedi i sl.). Primer pokušaja da se u tom smislu pronađe adekvatniji naziv za ovaj koncept nalazimo u Holandiji ("*eigen kracht conferentie*" znači *oslanjanje na sopstvene snage*). Smatra se da su

---

¹ Kao što je već uglavnom poznato, kada je reč o praksi anglosaksonskih i nekih zapadnoevropskih zemalja, izraz "socijalni radnik" podrazumeva uglavnom monodisciplinarnu socijalnu službu i, sa stanovišta naše prakse, ima značenje "stručni radnik".

mere zaštite deteta najdelotvornije kada su osmišljene koristeći doprinos, snage i resurse uže i šire porodice.

Sastavni deo zakona Porodična grupna konferencija je kopča s narodnim običajima u okviru sistema zaštite dece i mladih na Novom Zelandu. Svrha porodične grupne konferencije je donošenje takvih odluka, preporuka i planova koje se smatraju "nužnim ili poželjnim u odnosu na dete ili mladu osobu, zbog koje je konferencija i sazvana" - navodi se u Zakonu o deci, mladima i njihovim porodicama iz 1989.godine². Pre intervencije stručnjaka, porodica ima zakonom utvrđeno pravo da svojim planom odluči o daljem toku događaja. Konferencija je suština svakog propisanog postupka koji se odnosi na decu, utoliko i krivične procedure koja prethodi podizanju optužnice, i to kao mehanizam za ustanovljavanje može li se krivični postupak izbeći (što predstavlja razlog za oko 40% ukupnog broja konferencija), odnosno kao mehanizam po pokretanju krivičnog postupka, da se ustanovi kako dalje postupati u situacijama kada postupak teče pred Sudom za maloletnike, ili pošto je sud utvrdio izvršenje krivičnog dela.

Razlozi za unošenje porodične grupne konferencije u tekst zakona uslovljeni su društvenim i političkim prilikama na Novom Zelandu 80-tih godina prošlog veka. Ekonomska kriza iziskivala je drugačije ekonomske postavke, zbog čega je vlada povećala pritisak za postizanje veće efikasnosti i odgovornosti u radu. Istovremeno je jačao pokret za manje mešanje države i preispitivanje postavki sistema države blagostanja. Pristup dobrobiti u sistemu maloletničkog krivičnog pravosuđa podrazumevao je da je prestupništvo prouzrokovano dodatnom disfunkcijom porodice ili pojedinca. Mlada osoba smatrana je simptomom takve disfunkcije. Odluke koje su bitno uticale na budućnost mlade osobe donosili su stručnjaci koji nisu imali nikakav prethodni odnos prema mladom čoveku.

Holandski Zakon o brizi o mladima stupio je na snagu 1. januara 2005. Zakon uređuje sistem brige o mladima sa stanovišta dostupnosti, pripadajućih oblika zbrinjavanja i odgovarajućih prava, učešća – participacije u postupku odlučivanja, prava na žalbu, kvaliteta zaštite i nadzora. Porodična grupna konferencija zasnovana je na zakonskim načelima: važnost porodice; primat klijentovog interesa; zaštita treba da bude što je manje moguće invazivna, da se odvija u mestu koje je maksimalno blizu mestu u kom klijent živi, i da traje što je moguće kraće. Ovo je zasnovano na stanovištu da dobrobit mlade osobe predstavlja život u bezbednom okruženju i da joj, zavisno od potreba, treba obezbediti samo nužnu brigu koja zadovoljava navedene kriterijume. Težište je na odgovornosti osoba u neposrednom okruženju deteta, budući da je briga koju pruža nadležna služba samo dopuna brizi koju pružaju porodica i druge značajne osobe iz detetovog okruženja. Na ovaj zakonski princip nadovezuju se i principi da se briga po pravilu preduzima po zahtevu klijenta, a da se rešenje traži u podršci i mobilizaciji ljudi i usluga u klijentovom neposrednom okruženju i u okviru mreže podrške. Nadležna služba (agencija za brigu o mladima) porodičnu grupnu konferenciju primenjuje kao sastavni deo postupka odlučivanja o zaštiti. Primena porodične grupne konferencije predstavlja primer koliko je holandsko zakonodavstvo u saglasnosti sa Konvencijom UN o pravima deteta – sa stanovišta čl. 5. Konvencije (obaveza države da poštuje odgovornost, prava i obaveze roditelja da usmeravaju i savetuju svoje dete u ostvarivanju njegovih prava) i čl. 18. st. 2. Konvencije (roditelji mogu tražiti i imaju pravo na pomoć države u ostvarivanju odgovornosti za podizanje deteta).

Sadržaj i struktura Porodična grupna konferencija organizuje se, po pravilu, kada nadležni socijalni radnik ustanovi da dete ima potrebu za zaštitom i zbrinjavanjem. Ukoliko socijalni radnik i roditelj(i) deteta postignu saglasnost da porodična grupna konferencija predstavlja metod za planiranje detetove zaštite i bezbednosti, socijalni radnik prijavljuje ovu potrebu

---

² Održavanje porodične grupne konferencije predviđeno je zakonom i u SAD.

nezavisnom koordinatoru ili drugoj nadležnoj osobi ili agenciji ovlašćenoj za njihovu organizaciju.

Porodičnoj grupnoj konferenciji prisustvuju: nezavisni koordinator koji je zadužen za dogovaranje i organizovanje sastanka posle konsultacija sa porodicom. Značajno je da je koordinator nezavisna i neutralna osoba koja učesnike priprema za okupljanje i učešće u sastanku koji porodica samostalno vodi i kome je dete u središtu. Učešće svakog člana treba da je pozitivno orijentisano i konstruktivno. Važno je takođe da se na konferenciji čuje i uvaži viđenje deteta ili mlade osobe, u čijem interesu se konferencija i organizuje. Ukoliko dete želi da prisustvuje konferenciji značajno je da ima uz sebe osobu koja mu je izvor podrške, po mogućnosti iz njegovog okruženja.

Pod porodicom se podrazumeva prisustvo onoliko članova porodice koliko je moguće. Jedan od zadataka nezavisnog koordinatora je da pozove sve učesnike pojedinačno i da obezbedi da pre održavanja konferencije svi imaju jasne i potrebne informacije, i da ih upozna s tokom i očekivanjima ovog skupa. Na kraju se dogovara datum, vreme i mesto, tako da u najvećoj meri odgovara svima koji žele da učestvuju. U nekim zemljama, socijalna služba obezbeđuje izvesnu finansijsku pomoć, kako bi se omogućilo da konferenciji prisustvuju svi koji to žele. Učešće svih članova porodice (koji nezavisnom koordinatoru daju saglasnost) je najčešći slučaj i pretpostavka. Treba takođe imati na umu da postoje izuzetne situacije kada je nužno nekog člana porodice isključiti sa konferencije. Razlozi za isključivanje treba da budu jasni i u pismenoj formi saopšteni tom članu, a odluka o tome počiva na koordinatoru. U takvim situacijama, njegov doprinos pribavlja se putem pisma ili tonskog/video zapisa.

Mesto za održavanje može biti bilo koje mesto gde se dete, članovi porodice ili druge bliske osobe osećaju prijatno (sala za sastanke, prostorije u lokalnoj zajednici, u kući i sl.) Okupljenima koordinator objašnjava koje osobe van porodice najčešće uzimaju učešća u konferenciji, koja su prava porodice i šta je njihov zadatak. To su najčešće detetov socijalni radnik ili drugi stručnjak zadužen za organizovanje zaštite deteta, terapeut deteta, predstavnik policije (u slučaju da postoji krivično delo), detetov lekar ili medicinska sedstra, učitelj ili nastavnik, advokat. Njihova uloga je specifična – da pruže potrebne informacije, ne i da učestvuju u donošenju odluke.

Porodičnu grupnu konferenciju karakterišu sledeće faze:

Prva faza podrazumeva prisustvo svih pozvanih osoba. Njima se saopštava: a) zašto se konferencija organizuje; b) koja su pitanja/teme, i v) kakva je pomoć dostupna porodici kako bi rešila problem. Ova faza se najčešće naziva *vreme za davanje potrebnih obaveštenja i razjašnjenja*, koji su značajni za donošenje plana. Ta obaveštenja pružaju stručnjaci, zbog čega i prisustvuju prvom delu sastanka.

U drugoj fazi porodica nasamo razgovara o tome kako najbolje pomoći detetu, odnosno mladoj osobi u smislu njegovog zbrinjavanja koje podrazumeva detetovu bezbednost, određivanje ko će se o njemu brinuti, i kakva će pomoć biti pružena. Ova faza predstavlja *privatno vreme za razgovor* i najčešće traje nekoliko sati, bez ograničavanja potrebnog vremena.

Treća faza podrazumeva donošenje *odluka, preporuka i plana*. Naime, porodica obaveštava sve članove konferencije o svojim odlukama, koje za sve učesnike moraju biti prihvatljivi sa stanovišta bezbednosti deteta i usaglašeni sa zakonom. Takođe, svi učesnici prethodno moraju postići saglasnost oko prirode problema koji dete ima. Plan nužno sadrži ime osobe koja preuzima odgovornost za zbrinjavanje deteta, mesto gde će dete živeti, kojim uslugama i angažovanjem kojih službi će detetu i porodici biti pružena potrebna pomoć i podrška, i kada će

taj plan biti preispitan. Plan razmatra detetove fizičke i emocionalne potrebe, veštine i resurse porodice, dostupnu podršku zajednice, kao i detetovo kulturološko poreklo. U Novom Zelandu, preko 90 % slučajeva plan porodične grupne konferencije daje rešenje. Ukoliko do rešenja ne dođe, slučaj se prosleđuje nadležnom državnom organu.

Posle porodične grupne konferencije kopija plana predaje se svim osobama koje su njime pogođene. Zadatak koordinatora je da se postara da plan bude preispitan tj. revidiran. U praksi nekih zemalja (Kanada) sastavni deo plana je odluka porodične konferencije kako pratiti i preispitati njegovu primenu. Takođe, razmatra se i pravi plan i za nepredviđene i iznenadne situacije. Ukoliko ne funkcioniše, ili se u međuvremenu promene okolnosti, o tome koordinador mora biti obavešten bez odlaganja i nova porodična konferencija može biti sazvana.

Prava članova porodice. Njihovo je pravo da odluče da li su saglasni da dete ili mlada osoba imaju potrebu za zbrinjavanjem i zaštitom. Ukoliko izostane saglasnost članova porodice, stvar se vraća nadležnom socijalnom radniku ili agenciji koja je predstavila slučaj, i na kojima počiva odluka šta će dalje preduzeti. Ukoliko izostane sporazum, socijalni radnik može predmet uputiti Porodičnom sudu³ (Novi Zeland). Posebno su važna i sledeća prava porodice:

- da bude u punoj meri obaveštena o prirodi problema,
- da bude konsultovana o tome ko su sve članovi porodice i ko treba da učestvuje u konferenciji, gde i kada će konferencija biti održana,
- da pruži i dobije sve potrebne informacije,
- da u bilo koje vreme na miru razmotri pitanja od uticaja,
- da ima prevodioca⁴,
- da na raspolaganju ima dovoljno vremena da pronade rešenje,
- da očekuje da njeni planovi, preporuke i odluke budu prihvaćeni, osim kada su nepraktični, kada ne garantuju bezbednost deteta ili kada su u suprotnosti sa zakonom.

Uloga nezavisnog koordinatora, socijalnog radnika i drugih stručnjaka

Nezavisni koordinador je pojedinac koji se prevashodno bavi organizacijom porodične grupne konferencije:

- saziva konferenciju dogovarajući vreme, datum i mesto održavanja,
- istražuje da li je za učešće dostupna šira porodična mreža,
- ohrabruje i podržava učešće na sastanku predstavnika svih strana,
- vodi deo sastanka na kome se daju obaveštenja i razjašnjenja,
- pomaže u preciziranju plana,
- svim učesnicima (članovi porodice i profesionalci) obezbeđuje povratnu informaciju plana.

Uloga socijalnog radnika je da:

- prijavi potrebu za sazivanjem (održavanjem) porodične grupne konferencije ovlašćenom pojedincu ili agenciji,
- sprovodi sve aktivnosti predviđene standardima stručnog rada,
- obezbeđuje pripremljenost porodice za sastanak,
- pruža obaveštenja o svim dilemama koje članovi porodice iznose,
- pruža obaveštenja o svim vidovima pomoći i podrške koji su dostupni porodici,
- učestvuje u razmatranju plana pre njegovog konačnog prihvatanja, a po prihvatanju učestvuje u praćenju i preispitivanju,

---

³ Među nadležnostima Porodičnog suda su odlučivanje o zbrinjavanju i zaštiti, usvojenju deteta, postavljanju staraoca, poveravanju jednom od roditelja i regulisanju kontakata s drugim roditeljem u slučaju njihovog odvojenog života i ukoliko nije postignut sporazum.

⁴ Preovlađuje stanovište da konferencija treba da se održi na maternjem jeziku članova porodice.

- pruža podršku porodici da bi se obezbedila primena plana.

Uloga drugih stručnjaka (npr. pedijatar ili detetov lekar opšte prakse, advokat, drugi stručnjak) je da:

- sprovedu sve neophodne procene,
- pruže potrebna obaveštenja svima koji su uključeni u proces,
- pruže porodici potrebna obaveštenja o dostupnim uslugama,
- sprovedu deo porodičnog plana iz svog domena,
- učestvuju u usaglašavanju, praćenju i preispitivanju plana.

Primena u Srbiji – neposredno prenošenje iskustva o porodičnoj grupnoj konferenciji u Srbiju stiže preko holandske NVO Eigen Kracht, koja ovaj model prenosi u još nekoliko evropskih zemalja. U Holandiji je porodična konferencija, istovremeno i sastavni deo zakona, u primeni od 2001. godine, posle dvogodišnje pripreme i testiranja. Do sada je održano preko 1.200 porodičnih grupnih konferencija. Svakoju u proseku prisustvuje 14 osoba, članova porodice. Ima 300 nezavisnih koordinatora, koji inače imaju svoj drugi stalan posao, dok se npr. u Velikoj Britaniji teži profesionalizaciji i uređivanju statusa nezavisnog koordinatora. Polje primene porodične grupne konferencije nije ograničeno samo na oblast porodičnih odnosa i zaštite dece. Porodična grupna konferencija je u Holandiji našla svoju primenu u oblasti zaštite dece, u oblasti maloletničkog pravosuđa, oblastima zdravstva i obrazovanja.

O mogućnosti primene modela porodične grupne konferencije u našoj zemlji potpunije podatke pružice rezultati njegove jednogodišnje primene u 2008, tokom trajanja Pilot projekta. Stručnjaci iz Srbije – učesnici dva skupa održana krajem 2007.godine (detaljnije u prilogu u rubrici Vesti) su kao dobiti primene porodične konferencije prepoznali:

- porodična konferencija je od velike pomoći voditeljima slučaja u CSR;
- za korisnike usluga znači "vraćanje kormila života u ruke porodice";
- značajna promena uloge profesionalaca iz više uglova, a posebno iz ugla korisnika;
- uloga nezavisnog koordinatora i priprema konferencije je "širenje kruga" u okviru socijalne mreže i uključivanje svih zainteresovanih;
- u socijalnoj mreži svakog čoveka postoji dosta osoba, "više nego što smo mislili";
- primenjivost u oblasti zaštite dece i drugih grupa;
- prema iskustvima drugih zemalja, učesnici porodične konferencije procenjuju "da nema skrivenog plana" - porodica upravlja i vodi porodičnu konferenciju. Naime, nezavisni koordinator ne vodi porodičnu konferenciju, ne postavlja sugestivna pitanja, ne utiče ni na ishod sastanka, ni na odluku porodice. Stručni radnik ima ulogu u prepoznavanju potrebe za porodičnom konferencijom, u selekciji informacija za koordinatora, u nuđenju usluga socijalne zaštite, u proveru "bezbednosti plana" i u primeni plana (nadzor i evaluacija);

Stavovi stručnjaka iz Srbije o primenjivosti porodične konferencije su:

- primena porodične konferencije koherentna je sa postojećim iskustvom rada u zajednici, rada sa prirodnom porodicom i običajima zajednice u našoj zemlji,
- u praksi postoje iskustva održavanja kontakta sa prirodnom porodicom tokom faza planiranja, trajanja i napuštanja zaštite,
- postoje početne pretpostavke (ljudske i materijalne) posle preko 50 godina iskustva stručnog socijalnog rada u Srbiji,
- nema zakonskih prepreka za primenu ovog modela,
- predstavlja primer stručnog rada koji se odvija van ustanove, što pomaže osećaju destigmatizacije klijenata,

- koriste se resursi zajednice i klijenti u potpunosti participiraju.

(priredila i prevela Mirjana Karleuša)

Publikacije i edukacije

U kontaktima sa stručnjacima koji se bave zaštitom dece lišene roditeljskog staranja kao značajna, izdvaja se potreba za informacijama o dostupnim i aktuelnim publikacijama u toj oblasti. U nastojanju da odgovorimo tome zahtevu, predstavljamo ovom prilikom pregled pojedinih, u standardnoj ili elektronskoj verziji, dostupnih informacija o temama koje predstavljaju okvir ili se dodiruju i prepliću sa oblašću u kojoj radimo.

- Publikaciju **KLUB HRANITELJA - Od samopomoći do društvenog angažmana** izdala je FAMILIA na srpskom jeziku, početkom februara 2008, u tiražu od 500 primeraka. Autori su Prof dr Marija Mitić, psiholog, Ljubiša Jovanović, psiholog i Jadranka Gvozdrenović, diplomirani socijalni radnik, a recenzenti su psiholozi Prof.dr Jelena Vlajković i Prof.dr Ivan Vidanović. Klub hranitelja predstavlja jedan od vidova komplementarne podrške tradicionalnim uslugama socijalne zaštite. Klub generalno radi po metodima samopomoći i u principu okuplja osobe sa istom vrstom teškoće ili izazova. Pokazalo se da klub kao oblik aktivnosti može da zadovolji raznovrsne potrebe hranitelja za podrškom i osnaživanjem, a da istovremeno pomaže i stručnjacima da poboljšaju praćenje i podršku odvijanju hraniteljstva na racionalan i višestruko korisan način.

FAMILIA je na početku svoga delovanja (1999. g.) koncipirala i otpočela sa aktivnostima te vrste, da bi kasnije prenosila koncept i iskustva svim zainteresovanim. Danas sa zadovoljstvom možemo da konstatujemo da su zahvaljujući podsticaju Asocijacije ili njenom konceptu na teritoriji Beograda osnovana tri kluba hranitelja, a širom Srbije devet. Neki klubovi su prerasli u udruženja građana, u nameri da se glas hranitelja bolje i dalje čuje i da delovanje u lokalnoj zajednici bude efikasnije.

Klubom hranitelja, psihosocijalnom podrškom putem telefona, glasilom *Vodič za hraniteljstvo*, publikacijom *Bukvar za hraniteljstvo* i realizovanim posebnim edukacijama za javno zastupanje i partnerstvo, FAMILIA je zaokružila ponudu raznovrsne, komplementarne podrške hraniteljskim porodicama.

Publikacija je namenjena stručnjacima socijalne zaštite i hraniteljima, kao svojevrsan način prenošenja iskustva, primera dobre prakse i zagovaranja ove vrste aktivnosti, a danas već definisane usluge u sistemu socijalne zaštite.

Pored pregleda i prikaza dosadašnjeg iskustva publikacija nudi osnovu za edukaciju zainteresovanih, za akreditaciju ovog programa, odnosno akreditaciju usluge. Značajan doprinos u izradi publikacije pružili su članovi svih predstavljenih klubova hranitelja, a posebno Zorica Sorak iz Kragujevca, hraniteljica koja je te priloge pripremila za objavljivanje. Izdavanje publikacije i prethodna dvogodišnja podrška osnivanju i razvijanju klubova hranitelja u Srbiji omogućena je iz finansijske i stručne podrške Kancelarije za jugoistočnu Evropu u Sarajevu Save the Children Norveške. (Marija Mitić)

- Publikaciju **PRIMENA KONVENCIJE O PRAVIMA DETETA U SRBIJI** izdao je Centar za prava deteta (CPD), na srpskom jeziku i u tiražu od 300 primeraka, krajem februara 2008. Publikacija predstavlja alternativni izveštaj o primeni Konvencije o pravima deteta u Srbiji, koji je pripremila Koalicija nevladinih organizacija iz Srbije, (pored CPD): Užički centar za prava deteta, Romski kulturni centar – Vranjska banja; Društvo za zaštitu i unapređenje mentalnog zdravlja dece i omladine, Niš; Odbor za ljudska prava Valjevo; "Snaga

prijateljstva" – Amity; Beogradski centar za ljudska prava; Forum civilne akcije - FORCA, Požega; Grupa 484, Beograd; Centar za interaktivnu pedagogiju, Beograd; ASTRA, Beograd; VelikiMali, Pančevo; Romski kulturni centar – Pralipe, Piroto; Centar za kreativni razvoj, Knjaževac; Centar za integraciju mladih – CIM, Beograd. Izradu Izveštaja finansirali su Save the Children Norveške i Save the Children Švedske.

Poziv na saradnju

Pozivamo vas da svojim komentarima i predlozima u vezi sa konceptom i sadržajem Informatora, ali i događajima u svojoj sredini i inicijativama vezanim za temu zaštite dece bez roditeljskog staranja doprinesete korisnosti ovog Informatora, pospešite svoju obaveštenost i saradnju, unapredite veštine, motivaciju za rad i efikasnost. Naznačite koje teme smatrate posebno interesantnim. Molimo da nas kontaktirate isključivo pismom (faksom) ili elektronskom poštom. Informator se fokusira na porodični smeštaj, a svoji sadržaj širi i na ostale oblike zaštite dece u porodičnom okruženju.

Iz Izveštaja o evaluaciji Informatora za stručnjake (26.12.2007) Uz Informator za stručnjake br. 18, u drugoj polovini juna 2007. dostavljeni su na svih 850 adresa evaluacioni upitnici, uz molbu profesionalcima da ocene kvalitet glasila. Informator za stručnjake dostavlja se stručnjacima širom Srbije, i to svakom pojedinačno u ustanovama socijalne zaštite (svi CSR i domovi za decu lišenu roditeljskog staranja, računajući i SOS Dečje selo u Sremskoj Kamenici, odnosno Kraljevu, kao i Centar za porodični smeštaj dece u Miloševcu), u Ministarstvo rada i socijalne politike, Republički zavod za socijalni rad, u Fond za socijalne inovacije, odnosno u Sekretarijat za socijalnu i dečju zaštitu grada Beograda. Pored toga, Informator se dostavlja na Fakultet političkih nauka i jednom broju lokalnih i međunarodnih nevladinih organizacija koja se bave decom u Srbiji.

Prispelo je 72 popunjena, odnosno 8,47% od ukupnog broja poslatih upitnika. Upitnici su prispeli iz CSR: Guča, Beograd (sedište i odeljenja Čukarica i Rakovica), Svilajnac, Kragujevac, Vrnjačka Banja, Užice, Nova Crnja, Žitište, Loznica, Plandište, Niš, Zaječar, Ljubovija, Paraćin, Stara Pazova, Subotica, Blace, Jagodina, Novi Pazar i Valjevo, odnosno iz Ministarstva i Republičkog zavoda, iz SOS Dečje selo Kraljevo, Centra za porodični smeštaj Miloševac i jedne nevladine organizacije.

Stavove iznosi 29 socijalnih radnika, 17 pedagoga, 13 psihologa, 11 pravnik i 2 sociologa. Među njima je 61 žena. Stručnjaci u proseku imaju 9 godina iskustva u radu sa decom bez roditeljskog staranja (u rasponu od 1 – 30 godina ukupnog radnog iskustva).

Ocenama (raspon 1 – 5) smo veoma zadovoljni, opštom i pojedinačnim. Opšta ocena – za Informator u celini je 4,7. Po rubrikama:

– Vesti	4,7
– Tema broja	4,8
– Publikacije i edukacije	4,7
– Vesti iz sedišta	4,4
– Poziv na saradnju	4,6

Spremnost da sami plaćaju Informator iskazalo je 36 stručnjaka.

Finasiranje Informatora za stručnjake - problemi i moguća rešenja. Poznato da je izlaženje ovog glasila već nekoliko godina bilo omogućeno zahvaljujući projektu "Jednake mogućnosti za sve - nacionalni program podrške hraniteljstvu u Srbiji" koji se punih 7 godina realizuje uz stručnu i finansijsku podršku Save the Children Norveške. Upravo čitate 20. broj.

Ova, 2008. godina je godina planiranog povlačenja donatora, pa je finasiranje projekta smanjivano iz godine u godinu. Zajednička procena donatora i nosioca realizacije projekta je bila da će u međuvremenu izlaženje glasila za hranitelje i stručnjake biti podržano iz budžeta referentnog ministarstva.

FAMILIA se u prvoj polovini 2007. obratila Ministarstvu rada i socijalne politike sa zahtevom da se razmotre inicijative ove organizacije i njene saradničke mreže u Srbiji, između ostalog i za podržavanje glasila za hranitelje i stručnjake. Dobijen je odgovor od pomoćnice ministra da za to ne postoje sredstva i da podršku glasilima, preko odgovarajućeg projekta realizujemo prijavom na tender Fonda za socijalne inovacije.

Obzirom na prestanak podrške izdavanju *Informatora* od strane dosadašnjeg donatora, dalja sudbina glasila je neizvesna. Nastavljajući da obezbedimo sredstva, smatramo realnom i mogućnost participacije čitalaca u njegovom izdavanju. *Informator* se šalje na preko 800 adresa. Postavlja se pitanje pretplate na *Informator za stručnjake* ili nekog drugog rešenja, a svi vaši predlozi i ideje za pronalaženje rešenja su dobrodošli. Vaše reakcije očekujemo na našu E-mail adresu: familia.office@eunet.yu. (dr Marija Mitić, koordinator projekta "Jednake mogućnosti za sve - nacionalni program podrške hraniteljstvu u Srbiji" i predsednik Upravnog odbora FAMILIJE).

FAMILIA, Asocijacija za alternativno porodično staranje o deci
Njegoševa 41/I, 11000 Beograd, Srbija
tel/faks: + 381 11 344 22 54
e-mail: familia.office@eunet.yu
web site: www.familia.org.yu

Urednik: Mirjana Karleuša
Saradnici: Dragana Karleuša, Dragana Pavlović, dr Marija Mitić, Slavica Vujčić, Vesna Pupavac, Željka Burgund

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

364

Informator za stručnjake / glavni urednik Mirjana Karleuša – 2003, br. 1 (maj) - - Beograd (Njegoševa 41)
: Asocijacija za alternativno porodično staranje o deci Familia, 2003 – (Beograd : Mladost biro). – 30cm

Tromesečno
ISSN 1452-3264 = Informator za stručnjake
COBISS.SR-ID 127729932